

Broedvogelonderzoek gemeente Losser 2009

Het broedvogelonderzoek in de Gemeente Losser bestaat uit twee gedeelten. In de eerste plaats is dat het al jaren draaiende LSB-onderzoek, een van de vele SOVON-projecten en daarnaast een aanvullend onderzoek naar andere broedvogelsoorten, waarvan het de moeite waard is de populatiegrootte te monitoren.

LSB SOVON

De afkorting LSB staat voor Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. Bij dit project van SOVON (Vogelonderzoek Nederland) wordt getracht jaarlijks de volledige Nederlandse broedvogelpopulatie van kolonievogels (bv. Blauwe Reigers, Kokmeeuwen, Oeverzwaluwen en Roeken) en landelijk zeldzame broedvogelsoorten, zoals IJsvogels, Grote Gele Kwikstaarten, Kleine Plevieren, Ooievaars, enz. te tellen. Ook de Vogelwerkgroep Losser doet al jaren aan dit project mee, zowel aan het tellen van alle kolonievogels in de gemeente Losser als aan het inventariseren van zeldzame broedvogels. De coördinatie voor het LSB-project is in handen van de districtscoördinator van SOVON. Deze beheert het netwerk van tellers in Twente, stimuleert tellingen en zorgt er voor dat de gegevens bij SOVON ingevoerd worden.

LSB-Kolonievogels

In de gemeente Losser komen vier soorten kolonievogels voor, nl. Blauwe Reiger, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. De kolonies worden jaarlijks in het voorjaar geteld en de resultaten worden rechtstreeks of via de districtscoördinator van SOVON voor Twente bij SOVON in Beek-Ubbergen geregistreerd.

Blauwe Reiger

In 2008 is voor het eerst een bewoond nest van de Blauwe Reiger binnen de gemeente Losser ontdekt. Deze uit 1 nest bestaande kolonie bevond zich langs de Dinkel bij De Poppe. Deze kolonie bestond dit jaar uit 2 nesten. Bij de Oelemars aan de Kolkersweg is een tweede kolonie ontstaan met 1 nest.

Oeverzwaluw

De i.v.m. de LAGA geplaatste permanente oeverzwaluwwand die opgebouwd is uit betonnen elementen met in totaal 240 nestopeningen, was het eerste jaar (2003) al meteen een groot succes. Dit jaar was het totaal aantal bewoonde nesten gelijk aan vorig jaar, maar er zaten nu verhoudingsgewijs meer nesten in de wand, nl. 135 en vorig jaar slechts 71. In het naastgelegen zanddepot zaten in 2008 nog 85 nesten en dit jaar slechts 21. De opschoonactiviteiten hebben dus zeker resultaat gehad.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Oelemars	43	121	148	95	117	70	156	156
Dinkel/Schokland	2	0	0	0	0	0	0	0
Lutterzand	0	0	4	9	2	8	0	0

Oeverzwaluwen, foto Hans Verhoeven

Huiszwaluw

De grootste kolonie met 67 nesten bevond zich in 2009 bij Zanderink aan de Austweg in De Lutte. Hieronder staan de jaarlijkse aantallen bewoonde nesten van deze zwaluw. De laatste jaren is de populatie tamelijk stabiel.

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
330	353	476	498	468	426	498	492

Roek

Binnen de gemeente Losser zijn momenteel vijf kolonies bewoond:

Locatie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kraesgenberg/Denekamperdijk	49	0	0	0	0	0	0	0
Dinkieweide/Gildehauserweg	7	0	0	0	0	0	0	0
Grensweg/Gildehauserweg	42	41	0	0	0	0	0	0
Brilmansdennen	30	25	47	86	112	122	119	120
Zoekerweg/Gronausestraat	27	54	76	76	66	81	39	27
Maria Geboortekerk	3	8	6	3	0	0	0	0
Kennebroeksweg	46	83	0	0	0	0	0	0
Losserhof	0	10	11	0	0	0	0	0
Bakkerskamp	0	1	5	3	5	8	5	7
Ringstation Overdinkel	0	0	2	1	1	0	0	0
Begraafplaats Overdinkel	5	6	1	0	0	0	0	0
R.K.-kerk Overdinkel	0	0	1	0	0	0	11	9
Invalsweg Overdinkel								5
Totaal	209	228	149	169	184	211	174	168

In de afgelopen jaren groeide de kolonie in de Brilmansdennen door verstoringen in het buitengebied. De grote, rustig gelegen kolonies aan de Denekamperdijk, Grensweg en Kennebroeksweg zijn van het ene jaar in het andere compleet verdwenen, waarna de vogels richting Losser zijn getrokken. Aan de Invalsweg in Overdinkel is een nieuwe kolonie ontstaan.

LSB-Zeldzame Broedvogels

Monitoring Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn twee telgebieden aangewezen. Jaarlijks worden hier in het voorjaar 's nachts 3 tellingen uitgevoerd. Een gebied bevindt zich rondom het Ringstation in Overdinkel en het tweede gebied ligt bij de steenfabriek aan de noordkant van Losser. Het betreft gebieden met landelijk gezien zeer hoge dichtheden.

Locatie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Steenfabriek e.o.	7	8	9	8	8	9	9
Ringstation e.o.	11	12	14	13	10	12	14

In 2010 zal de gehele gemeente Losser op Steenuilen onderzocht worden, zodat we de gegevens met 2005 kunnen vergelijken. In dat jaar werden toen 83 territoria opgespoord.

Telgebied Losser

Teneinde de aantalontwikkelingen van zeldzame broedvogels goed te kunnen volgen zijn telgebieden die jaarlijks geïnventariseerd worden voor SOVON Vogelonderzoek Nederland erg nuttig. De jaarlijkse monitoring zorgt er voor dat de gegevens vergelijkbaar zijn. Van alle onderzochte soorten zijn digitale kaarten in Google Maps gemaakt. Vanuit dit digitale archief kunnen links verstuurd worden naar instanties als SBB, NM en Waterschap Regge en Dinkel.

Ooievaar

Het paartje Ooievaars heeft het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel. Van de jongen zijn er 3 groot geworden.

Brandgans

Op het terrein van zandafgraving de Oelemars heeft 1 paar een territorium gehad.

Kleine Plevier

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen. Al deze pioniersbiotopen zijn onderzocht. Het leverde 4 paren op, waarvan een aantal succesvolle broedgevallen. De territoria bevonden zich op de Oelemars (2 terr.), de Luttermolen en de Duivelshof.

Kerkuil

In de gemeente Losser bevonden zich 10 paren Kerkuilen. Deze bevonden zich alle in nestkasten die door VWG-Losser worden gecontroleerd. Vorig jaar waren dit er nog 27. Door de ineenstorting van de muizenstand was 2009 een dramatisch slecht kerkuilenjaar.

Nachtzwaluw

Er konden 12 territoria worden gekarteerd. De verdeling dit jaar was als volgt: Beuninger Achterheide 3 terr., Stroothuizen 1 terr., Punthuizen 3 terr., Beuninger Binnenveld 1 terr. en Lutterzand 5 terr.

Middelste Bonte Specht

In 2005 konden 8 territoria van deze super-zeldzame soort worden vastgesteld. In 2006 is de populatie spectaculair gegroeid naar 26 paren en in 2007 tot 32 paren. Dit jaar konden 30 territoria worden vastgesteld. Met deze aantallen behoort Losser inmiddels tot een van de beste gebieden voor de Middelste Bonte Specht in Nederland. Ook vindt er een uitstroom vanuit Losser plaats richting Enschede, waar de aantallen dit jaar behoorlijk stegen. De locaties liggen in het Borgbos Singraven, bij camping Oldekottink, Meuleman, Hakenberg, Paaschberg, Tankenberg, Boerskotten, Koppelboer, Kalheupink, Duivelshof en Koksbos.

IJsvogel

In de Gemeente Losser konden dit jaar nog maar 6 van de 15 territoria van deze beekoeverbewoner worden opgespoord. De strenge vorstperiode in de afgelopen winter heeft 60 % verlies opgeleverd onder de IJsvogels. De verwachting is dat in enkele jaren de populatie weer op een behoorlijk niveau zit. De locaties dit jaar waren: Puntbeek, Oelemars/Zandbergen, Kribbebrug, Markedal in Losser, Glanerbeek en Kampbrug.

Grote Gele Kwikstaart

In de gemeente Losser zijn alle mogelijke locaties uitgekamd op deze beeksoort. Een groot aantal broedt in speciale nestkasten onder de bruggen over de Dinkel. In totaal zijn 17 paren geregistreerd. Vorig jaar waren dat er nog 27, maar ook hier heeft de vorstperiode huisgehouden onder deze beekvogels en heeft verlies tot 40% veroorzaakt. Losser is voor de Grote Gele Kwikstaart een van de landelijke bolwerken.

Grauwe Klauwier

Een geslaagd broedgeval van deze voor Twente zeldzame soort vond plaats in kleinschalig cultuurland in de omgeving van de Duivelshof.

Europese Kanarie

Dit jaar werden er 2 zingende mannetjes aangetroffen in de bebouwde kom van Losser en Overdinkel. De neergang ten opzichte van de voorgaande jaren volgt de landelijke trend.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen hoe in de loop der jaren deze zeldzame broedvogels zich binnen ons werkgebied hebben ontwikkeld. De soorten van de Rode lijst staan met een * aangegeven.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ooievaar	1	1	1	1	1	1
Gr. Canadese Gans	0	0	0	1	1	0
Kolgans x Brandgans	0	0	0	1	0	0
Brandgans	2	2	3	2	2	1
Smient	0	1	0	0	0	0
Kleine Plevier	3	5	4	4	4	4
Kerkuil*	18	20	20	22	27	10
Steenuil*	n.g.	83	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.
Nachtzwaluw*	7	12	14	16	14	12
Middelste B. Specht	2	8	26	32	31	30
IJsvogel	9	11	10	13	15	6
Grote Gele Kwikstaart	29	29	31	31	27	17
Grauwe Klauwier*	0	1	0	0	0	1
Europese Kanarie	2	7	7	5	2	2

Aantallen territoria LSB-soorten in Telgebied Losser

Overige soorten

Naast dit LSB-onderzoek bestond er de behoefte om uitgebreider onderzoek te doen naar de overige schaarse broedvogels. In 2004 zijn we begonnen met een uitgebreide soortenlijst van vogels (zie tabel) waarvan we ieder jaar het aantal territoria willen vaststellen. Aan iedere soort is een soortonderzoeker gekoppeld, iemand die er voor zorgt dat uiteindelijk alle gegevens verzameld worden en dat deze worden opgeslagen in ons archief. Aangezien het onderzoeksgebied 100 km² beslaat, gaat de meeste aandacht uit naar het inventariseren van de LSB-soorten en is de onderzoekskwaliteit van de overige soorten niet elk jaar hetzelfde. In een BMP-jaar zullen soorten met een lage trefkans (bv. Boomleeuwerik) in een BMP-plot eerder opgespoord worden dan in andere jaren. De meeste BMP-plots verschuiven ieder jaar via een circuitmodel. Toch zien we elk jaar kans om de meeste overige soorten volledig in kaart te brengen.

De Futen werden gezien op het Omleidingskanaal (3), Bewwerskamp (1) en de Oelemars (2).

De Dodaars bevond zich met 3 paar in het Arboretum, 1 paar in het natuurontwikkelingsterrein aan de oostzijde van het Arboretum en 2 paar op de Duivelshof.

De Grauwe Ganzen hadden 2 territoria bij het Omleidingskanaal en 1 op de Oelemars.

De Kwartels bevonden zich in Beuninger Achterveld (5), de Oelemars (1), bij Overdinkel (1) en bij Beuningen (1).

De Grutto's zaten in het Beuninger Achterveld (2) en bij het Roderveld (1) en de Tureluurs bij de Welp (1) en bij het Roderveld(1) .

Er werden minder Veldleeuweriken aangetroffen dan vorig jaar, omdat de BMP inventarisaties in de kerngebieden wel vorig jaar zijn uitgevoerd, maar niet in 2009. Er werden territoria ontdekt bij het Beuninger Achterveld (5), Beuninger Binnenveld (4), bij het Roderveld (1) en Oelemars (2 terr.).

De Boomleeuweriken werden gezien in het Lutterzand (3). Ook hier speelt weer het feit dat de kerngebieden wel in 2008 via het BMP-onderzoek zijn geïnventariseerd, maar niet in 2009.

De Graspieper had 3 territoria in het Beuninger Binnenveld. Ook waren hier 5 territoria van de Gele Kwikstaart, die ook nog met 3 paren vertegenwoordigd was in de Hengelheurne/Snoeiijinksbeek. Op de Duivelshof werd ook 1 territorium gevonden, evenals 1 bij het Roderveld en 2 op de Oelemars.

De Roodborsttapuiten bevonden zich in het Beuninger Achterveld (5), Punthuizen (1), Stroothuizen (1), Zwartkampsweg (2), De Lutte (1), Kremersveen (1), Oelemars (1) en Snoeiijinksbeek (1). Opmerkelijk was dat dit jaar 6 paren in cultuurland konden worden vastgesteld.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Fuut	n.g.	7	8	7	10	6
Dodaars	5	5	6	8	10	6
Grauwe Gans	3	3	5	7	7	3
Kwartel	7	5	2	6	6	8
Watersnip*	1	0	1	2	3	0
Grutto*	n.g.	n.g.	1	2	4	3
Tureluur*	n.g.	n.g.	3	2	2	2
Veldleeuwerik*	n.g.	n.g.	9	13	18	12
Boomleeuwerik	6	5	5	3	6	3
Graspieper*	n.g.	n.g.	2	1	2	3
Gele Kwikstaart*	n.g.	n.g.	6	8	12	12
Roodborsttapuit	2	5	6	8	11	13
Kruisbek	n.g.	n.g.	4	0	0	0

Aantallen territoria overige broedvogelsoorten in telgebied Losser